

Nr 50.

Ankom till riksdagens kansli den 12 juni 1944 kl. 5 em.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om utredning och förslag angående redogöraransvaret inom statsförvaltningen.

Första lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 282 i första kammaren av herrar *Carlström* och *Siljeström* och nr 442 i andra kammaren av herrar *Larsson* i Karlstad och *Sefve*. I motionerna, vilka äro likalydande, hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning med förslag angående redogöraransvaret inom statsförvaltningen.

Beträffande de skäl, som återropats till stöd för detta yrkande, får utskottet hänvisa till motionerna.

Över motionerna har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande från statskontoret och riksräkenskapsverket. Dessa yttranden ävensom ett från styrelsen för Svenska landskommunernas förbund inkommet yttrande ha såsom bilagor fogats vid detta utlåtande.

Frågan om redogöraransvaret har under senare tid vid flera tillfällen tagits upp till diskussion såväl inom riksdagen som av olika myndigheter och utredningar. En redogörelse för vad sålunda förekommit lämnas i riksräkenskapsverkets yttrande. Till denna redogörelse hänvisar utskottet.

Om en ämbets- eller tjänsteman, som har statlig medelsförvaltning om hand, s. k. redogörare, gör en felaktig utbetalning, kan han genom beslut av riksräkenskapsverket eller annan revisionsmyndighet förpliktas att ersätta kronan vad han felaktigt utbetalt. Att så bör ske då den felaktiga utbetalningen grundar sig på vårdslöshet eller försummelse av redogöraren, torde ej vara föremål för delade meningar; mera tveksam ställer sig frågan om redogöraren bör vara återbetalningsskyldig, även om han icke gjort sig skyldig till någon sådan vårdslöshet eller försummelse och alltså icke kan straffas för tjänstefel. Förklaringen till hans återbetalningsskyldighet även i det senare fallet är att söka däri, att redogöraren i förhållande till kronan anses bära ansvar för att utbetalningarna äro riktiga; han anses vara underkastad s. k. redogöraransvar. Ett motsvarande ansvar torde åvila den som har hand om uppbörd och redovisning av statsverkets inkomster.

Utskottet.

Under vilka omständigheter redogöraransvar inträder, är icke reglerat i lag eller författning. Ansvar et grundar sig uteslutande på den praxis som utbildat sig i de s. k. anmärkningsmålen. Dessa anmärkningsmål äro administrativa mål. Dömande myndighet är i första instans riksräkenskapsverket eller annan revisionsmyndighet samt i andra och vanligen sista instans kammarrätten.

Att av praxis i anmärkningsmålen utläsa några klara regler för redogöraransvaret ställer sig svårt. Såsom nyss nämnts är ansvarets inträde icke beroende av huruvida något tjänstefel kan läggas redogöraren till last. Den felaktiga utbetalningen kan till exempel ha stått i överensstämmelse med en av de reviderande myndigheterna tidigare godkänd tolkning av författningarna eller ha skett enligt räkning, som varit attesterad av därtill behörig tjänsteman. Även om den bestämmelse, som redogöraren feltolkat, varit så otydlig att domstolarna haft olika uppfattningar om tolkningen, har i praxis redogöraransvar ansetts kunna inträda. På senare tid torde dock de dömande myndigheterna i något större utsträckning än tidigare ha tagit hänsyn till subjektiva omständigheter beträffande redogöraren och på sådan grund befriat redogöraren från ersättningsskyldighet.

I detta sammanhang torde böra erinras om ett annat förhållande som bidrager till att skärpa redogöraransvaret. Redogöraren har att själv söka sitt åter av den, till vilken den felaktiga utbetalningen ägt rum. Återbetalningsskyldighet kan åläggas den senare först efter en vid allmän domstol förd rättegång. Utgången av denna är beroende av domstolens prövning av de förhållanden, som ligga till grund för utbetalningen. Det kan inträffa, att domstolarna visa sig ha en annan uppfattning än revisionsmyndigheterna och finna att den ifrågasvarande utbetalningen är riktig. Även om domstolen ålägger återbetalningsskyldighet, kan redogöraren gå miste om sin rätt till följd av motpartens insolvens. I nämnda fall torde emellertid redogöraren under vissa omständigheter kunna av Kungl. Maj:t av nåd bliva befriad från ersättningsskyldighet.

I motionerna uttalas, att redogöraransvaret ofta framstår såsom obilligt och att det är konstruerat på ett sätt som är föga tidsenligt. Uttalanden av liknande innehåll ha förekommit tidigare. Sålunda gav militieombudsmannen i skrivelse till statsrådet och chefen för finansdepartementet den 12 november 1931 uttryck för den uppfattningen, att ansvarsskyldigheten för statens redogörare sträckte sig längre än som vore förenligt med billighet och rättvisa. I skrivelse till Konungen den 4 november 1941 förklarade militieombudsmannen bland annat, att riktigheten av detta omdöme bekräftats genom senare utredning.

Chefen för finansdepartementet har i ett interpellationssvar i första kammaren den 3 juni 1939 bland annat anfört, att trots att redogöraransvaret otvivelaktigt understundom ledde till konsekvenser, som kunde tyckas hårda för den enskilde redogöraren, man likväl i allmänhet icke hade ansett möjligt att avskaffa det. En reform i sådan riktning hade nämligen framstått såsom till sina verkningar alltför svåröverskådlig och vittsyftande, då redogöraransvaret vore av central betydelse för den rättsliga regleringen av den statliga

medelsförvaltningen. Frågan om redogöraransvarets omfattning och utformning syntes departementschefen förtjänt av fortsatt allvarligt övervägande. Med hänsyn till de vanskligheter, varmed en omläggning av grunderna för nu gällande system vore förbunden, borde dock resultatet av vissa ifrågasatta reformer avvaktas, innan frågan om en mera genomgripande rättslig omreglering av redogöraransvaret upptoges till avgörande.

Ehuru några smärre reformer i den riktning som antytts i nämnda interpellationssvar sedan dess vidtagits, kunna förhållandena på detta område icke anses tillfredsställande. Under de senare åren har redogöraransvaret i viss mån vunnit ökad aktualitet genom att det i stor utsträckning kommit att drabba även värnpliktiga medelsförvaltare. Enligt utskottets mening kan med fog ifrågasättas billigheten av att ålägga personer, som fullgöra en allmän medborgerlig skyldighet, ersättningsansvar, som icke grundar sig å någon vårdslöshet eller försummelse från deras sida.

Med hänsyn till det nu anförda finner utskottet övervägande skäl tala för att en undersökning verkställes av frågan om redogöraransvaret. Vid en sådan utredning torde å ena sidan böra beaktas redogöraransvarets betydelse för hushållningen med statens medel, men å andra sidan även undersökas möjligheten av en lämpligare avvägning av ansvaret med hänsyn till de ifrågavarande tjänstemännens berättigade intressen.

På grund av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I: 282 och II: 442, i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående redogöraransvaret inom statsförvaltningen jämte därmed sammanhängande frågor samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 12 juni 1945.

På första lagutskottets vägnar:

N. GÄRDE.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Gärde, Wagnsson*, Karl Johan Olsson, Linnér*, Ahlqvist, Siljeström, Olofsson** och *Lodenius*;

från andra kammaren: herr *Olsson* i Mellerud, fru *Gustafson*, herrar *Landgren, Gustafsson* i Lekåsa, *Lindahl, Rylander**, fröken *Öberg* samt herr *Ljungqvist*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga A.

STATSKONTORET.

Till Riksdagens första lagutskott.

Genom beslut den 16 februari 1945 har Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att till utskottet avgiva yttrande över en av herrar Carlström och Siljeström väckt motion (I:282) om utredning och förslag angående redogöraransvaret inom statsförvaltningen. Med anledning härav får ämbetsverket anföra följande.

Frågan om redogöraransvaret har, på sätt i motionen framhålles, tidigare i olika sammanhang varit föremål för uppmärksamhet, ehuru någon författningsmässig normering av detta ansvar hittills icke ägt rum utan fått ersättas av en på sedvanerättslig väg utbildad praxis. I betraktande av redogöraransvarets centrala betydelse för den rättsliga regleringen av den statliga medelsförvaltningen och revisionsväsendets anordnande finner statskontoret det vara ett angeläget önskemål, att en utredning i ämnet kommer till stånd. En dylik utredning synes lämpligen kunna ingå som ett första och grundläggande led vid fullföljandet av den allmänna och allsidiga översyn av det nuvarande statliga revisionsväsendet, som begärdes av 1941 års riksdag och som hittills allenast resulterat i inrättandet av en särskild sakrevision på grundval av ett härom av 1941 års revisionsutredning framlagt betänkande och förslag.

Statskontoret får sålunda för sin del instämma i syftet med den remitterade motionen.

I detta ärendes handläggning hava, förutom undertecknade, deltagit statskommissarierna Björn, Örtengren och Johnsson samt t. f. statskommissarien Lindbergson.

Stockholm den 8 mars 1945.

WILHELM BJÖRCK.

E. NORBERG.

/Stig Sjöling.

Bilaga B.

RIKSRÄKENSKAPSVERKET.

Till Riksdagens första lagutskott.

Genom remiss den 16 februari 1945 har Kungl. Maj:t på därom av riksdagens första lagutskott gjord hemställan anbefallt riksräkenskapsverket att avgiva yttrande över tvenne vid innevarande riksdag väckta motioner om utredning och förslag angående redogöraransvaret inom statsförvaltningen. Med anledning härav får riksräkenskapsverket anföra följande.

Såsom motionärerna framhållit, har frågan om redogöraransvaret vid skilda tillfällen upptagits till diskussion såväl inom riksdagen som av dess revisorer och militieombudsman. Frågan har även i olika sammanhang berörts av myndigheter och utredningar. Beträffande vad sålunda förekommit får riksräkenskapsverket lämna följande kortfattade redogörelse.

I skrivelse den 12 november 1931 riktade militieombudsmannen Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på frågan om statens redogörares ansvarighet för sina utbetalningar (ämbetsberättelsen 1932 s. 244). Den närmaste anledningen till militieombudsmannens framställning utgjorde ett rättsfall (KR 1930 not 117), varvid en redogörare ålagts ersättningsskyldighet för utbetalning, som grundat sig på en oriktig attest av annan tjänsteman. I skrivelsen framhölls, bland annat, att personer, som iakttagit all nödig omsorg för bevakandet av statens intressen, likväl kunnat ådömas betalningsansvar. Ett dylikt system vore genom sin stränghet föga tilltalande. Då frågan vore värd att bli föremål för en noggrann utredning, hemställde militieombudsmannen att handlingarna i ärendet överlämnades till statens organisationsnämnd. Spörsmålet kom emellertid icke att upptagas av dåvarande organisationsnämnden.

Vid 1939 års riksdag framställdes till statsrådet och chefen för finansdepartementet en interpellation angående rättslig reglering av statstjänstemäns redogöraransvar (FK nr 16 sid. 23). Interpellanten betecknade redogöraransvaret som en tung och i många fall orättvis börda på de svenska statstjänstemännen. Till stöd för denna uppfattning anfördes, bland annat, att en tjänsteman kunde bli ålagd ersättningsskyldighet utan att någon som helst försummelse kunde läggas honom till last, om nämligen vederbörande myndigheter tolkade de ifrågakomna författningarna på annat sätt än redogöraren. Möjligheten för en redogörare att söka sitt åter av den, som gynnats genom den utbetalning, varemot anmärkningen riktats, vore mycket osäker, då redogöraren i sista hand hade att vända sig till domstol och denna kunde komma till en annan uppfattning än den administrativa myndigheten. Även av annan anledning kunde hinder möta att utfå ett felaktigt utbetalt belopp. Utvägen att av nåd erhålla befrielse från ersättningsskyldighet vore såsom beroende av Kungl. Maj:ts gottfinnande osäker. Interpellanten ifrågasatte, om ej tjänstemännens straff- och skadeståndsansvar kunde vara till fyllest för att förebygga en vårdslös handläggning av ekonomiska frågor. I interpellationen frågades i anslutning till den framförda kritiken om departementschefen uppmärksammat, att statens redogörare och andra tjänstemän i anmärkningsväg drabbades av ett mången gång alltför hårt ansvar, och om departementschefen vore villig att vidtaga åtgärder för åstadkommande av en rättslig reglering av detta ansvar, vilken bättre än gällande ordning överensstämde med rättvisans krav.

Över interpellationen avgav riksräkenskapsverket den 13 april 1939 yttrande. Riksräkenskapsverket framhöll därvid inledningsvis, att spörsmålet om redogöraransvaret endast utgjorde en del av den större frågan om förfarandet beträffande anmärkningar uppkomna vid granskning av statsräkenskaperna och att en mera genomgripande ändring i fråga om redogöraransvaret därför måste få betydelsefulla återverkningar på den kamerala revisionens verkningssätt och arbetsformer. Efter att hava närmare behandlat de i interpellationen uppställda spörsmålen kom riksräkenskapsverket till den slutsatsen, att redogöraransvarets fullständiga avskaffande skulle medföra konsekvenser, vilkas innebörd och omfattning icke kunde överskådas

utan en ingående utredning. Ämbetsverket ansåg dock, att vissa möjligheter föreläge att mildra redogöraransvaret, och berörde antydningssvis vissa åtgärder i sådant syfte, vilka i korthet kunna angivas sålunda:

1. Sedan redogöraren själv utan framgång vidtagit på honom ankommande åtgärder för att av sakägaren återfå felaktigt utbetalt belopp, skulle staten själv genom vederbörande myndigheter taga hand om återkrävandet av det felaktigt utbetalda.

2. Då ersättningsskyldighet ålagts redogörare på grund av felaktig attest av annan tjänsteman, skulle redogöraren tillerkännas regressrätt mot den, som lämnat den felaktiga attesten, eller ock skulle uppgiftslämnaren direkt kunna åläggas ansvarsskyldighet.

3. Revisionsmyndigheterna skulle tillerkännas ökad befogenhet att vid anmärkningsmålen avgörande taga hänsyn till sådana omständigheter, vilka skäligen borde föranleda, att redogöraransvar ej inträdde.

4. Riksräkenskapsverket skulle i vidare mån än hittills lämna redogörare upplysningar och anvisningar, varigenom felaktigheter skulle kunna förebyggas.

5. Redogöraransvaret borde kunna reduceras genom organisatoriska åtgärder.

I sitt svar på den framställda interpellationen (FK nr 36 sid. 1) anslöt sig statsrådet och chefen för finansdepartementet i huvudsak till vad riksräkenskapsverket i sitt yttrande anfört samt uttalade, bland annat, att frågan om redogöraransvarets omfattning och utformning syntes förtjänt av fortsatt allvarligt övervägande men att med hänsyn till de vanskligheter, varmed en omläggning av grunderna för nu gällande system vore förbunden, resultatet av smärre reformer i av riksräkenskapsverket angivna hänseenden borde avvaktas, innan frågan om en mera genomgripande rättslig omreglering av redogöraransvaret upptoges till avgörande. Med avseende å de av riksräkenskapsverket berörda möjligheterna fann departementschefen anledning att särskilt understryka den förbättring som skulle vinnas genom att riksräkenskapsverket i vidare mån än hittills lämnade redogörare upplysningar och anvisningar, varigenom felaktigheter vid medelsförvaltningen kunde förebyggas eller under hand rättas.

I underdånig skrivelse den 4 november 1941 (ämbetsberättelsen 1942 sid. 186) upptog militieombudsmannen till behandling spørsmålet, huruvida värnpliktig, som beordrats tjänstgöra i krigskassabefattning, kunde åläggas ersättningsskyldighet till kronan för felaktigheter, som han under sin tjänst begått på grund av bristande kännedom om gällande föreskrifter. I ärendet inhämtades yttranden från ett flertal myndigheter, vilka framlade skilda förslag i syfte att modifiera redogöraransvaret för här avsedda redogörare. Militieombudsmannen ansåg goda skäl tala för att, i avvaktan på mera genomgripande åtgärder, de myndigheter, som granska militära redogörares räkenskaper, borde erhålla vidgade möjligheter att eftergiva kronans ersättningsanspråk.

Militieombudsmannens sålunda uttalade önskemål har såtillvida vunnit beaktande, att i den för försvarets civilförvaltning fastställda instruktionen (1943:886) under 38 § intagits en bestämmelse av samma innehåll som det i riksräkenskapsverkets instruktion (senaste lydelse 1944:515, 22 §) givna stadgandet om rätt för myndigheten att i vissa fall eftergiva kronans ersättningsanspråk.

Spörsmålet om redogöraransvaret har även berörts i samband med de av riksdagens revisorer till behandling upptagna frågorna om det statliga revisionsväsendet samt om domstolsförfarandet i lönefrågor. Av i ärendena från skilda håll gjorda uttalanden framgår, att samtliga dessa frågor ansetts gripa in i varandra på ett sådant sätt, att de borde lösas i ett sammanhang.

Beträffande den statliga revisionsverksamheten uttalade riksdagens år 1940 församlade revisorer under § 27 av sin berättelse vissa önskemål. Revisorererna förordade sålunda, att ett smidigare förfarande än anmärkningsprocessen borde komma till användning för rättelse i fall, då själva sakfrågan i princip blivit löst. Granskningsarbetet borde rationaliseras genom ianspråktagande av mindre kvalificerad personal för vissa mera rutinmässiga arbetsuppgifter. Vidare borde granskningen i större utsträckning än vad hittills varit fallet ske ur allmänt ekonomiska synpunkter. Revisionsverksamheten borde därjämte i möjligaste mån inriktas på åtgärder till förhindrande av att felaktigheter uppkomme. Särskilt betydelsefullt syntes det revisorererna vara, att en effektiv övervakning komme till stånd däröver att nya författningar och erforderliga tillämpningsföreskrifter omedelbart komme till vederbörandes kännedom och från början rätt efterlevdes. Revisorererna ifrågasatte, om icke de reviderande verken genom periodiska meddelanden i lämplig publikationsform borde sörja härför. Revisorererna underströko slutligen önskvärdheten av att de iakttagelser, som gjordes vid granskningen inom samtliga de reviderande verken, systematiserades och sammanfördes i revisionsberättelser, som upprättades för varje år och överlämnades till riksdagens revisorer.

I avgivet yttrande ifrågasatte riksräkenskapsverket, förutom vissa partiella reformer i fråga om anmärkningsprocessen och det skriftliga anmärkningsförfarandet, viss omläggning i syfte att mera inrikta revisionsverksamheten på rent förebyggande åtgärder för att minska anledningarna till revisionsanmärkningar vid efterhandsgranskningen. Vidare angavs vissa förutsättningar för en utvidgning av granskningsverksamheten till att avse även andra synpunkter än de rent kamerala ävensom vissa möjligheter till utvidgat samarbete mellan de olika revisionsmyndigheterna inbördes samt till ett bättre utnyttjande från riksdagens revisorers sida av det statliga revisionsarbetets resultat. För reformernas genomförande fordrades emellertid en förstärkning av ämbetsverkets personalorganisation.

Riksdagen uttalade (skrivelse 1941:405) att vissa av de av revisorererna framförda förslagen i syfte att åstadkomma en effektivisering av nuvarande revisionsförfarande borde utan ytterligare utredning kunna omedelbart genomföras. Riksdagen förutsatte därför, att dessa spörsmål av Kungl. Maj:t toges under övervägande. Andra av statsrevisorerna berörda frågor syntes däremot vara av beskaffenhet att höra bliva föremål för utredning, vilken lämpligen borde utsträckas till att omfatta en allmän och allsidig översyn av det nuvarande statliga revisionsväsendet.

Frågan om en effektivisering av granskningen ur allmänt ekonomiska synpunkter har erhållit sin lösning genom inrättandet av statens sakrevision, vilket trätt i verksamhet från och med den 1 januari 1944. I propositionen angående inrättande av statens sakrevision anförde föredragande departementschefen (nr 164 sid. 4), att ett principbeslut om anordnande av särskild sakrevision kunde betraktas som ett första led i den bland annat av riksdagen förordade effektiviseringen av det statliga revisionsväsendet, vilken borde fullföljas genom en allmän översyn av den statliga revisionsverksamhetens organisation.

Erinras må i detta sammanhang, att första särskilda utskottet i sitt utlåtande nr 2 till 1943 års riksdag angående organisationen av försvarsväsendets centrala förvaltning (sid. 41—42) utgått från att den av riksdagen begärda allsidiga utredningen angående den statliga revisionen fullföljes.

Riksdagens år 1942 församlade revisorer framlade under § 20 vissa synpunkter rörande önskvärdheten av inrättandet av en särskild lönedomstol. Revisorerna ansågo, att en särskild lönedomstol borde inrättas, som övertog kammarrättens samtliga befogenheter beträffande löne- och pensionsärenden m. m. ävensom vissa av regeringsrättens motsvarande uppgifter. Rätten att få löne- och pensionsfrågor prövade av allmän domstol borde upphöra i mål, som fölle under lönedomstolens prövning. Dess utslag borde vinna rättskraft på samma sätt som allmänna domstolars utslag.

Riksdagen anförde i skrivelse 1943:417, bland annat, att det av revisorerna framlagda förslaget innefattade ett flertal spörsmål av delvis mycket komplicerad art. Ett mera definitivt ställningstagande till detsamma kunde förden skull icke utan vidare komma i fråga. Med hänsyn till frågans stora vikt hemställde riksdagen, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående lämpligheten av att inrätta en särskild lönedomstol.

Slutligen må nämnas, att militära expeditionstjänstkommittéen i sina den 26 september 1944 avgivna utredningar och förslag angående förenkling och modernisering av den militära expeditionstjänsten uttalat sig om såväl redogöraransvaret som uppborrdsmannaansvaret samt förordat ytterligare utredning av dessa frågor.

Den kritik av redogöraransvaret, som framförts i de väckta motionerna, synes nära överensstämma med de synpunkter, som enligt vad ovan sagts från skilda håll anlagts på frågan. Riksräkenskapsverket, som vid tidigare tillfällen — underdånigt utlåtande den 31 maj 1943 angående militieombudsmannens skrivelse beträffande redogöraransvaret, den 22 april 1944 angående förslag till allmänt krigsförvaltningsreglemente samt den 16 februari 1945 angående förslag till allmänt fredsförvaltningsreglemente — utgått från att frågan om redogöraransvaret skulle göras till föremål för särskild utredning, biträder motionärernas hemställan om en dylik utredning. Enligt riksräkenskapsverkets mening synes emellertid utredningen icke böra begränsas till att omfatta enbart redogöraransvaret — däri inbegripet frågor om efterskänkande i nådeväg av återbetalningsskyldighet samt härav föranledda medelsdispositioner — utan jämväl innefatta andra spörsmål, som stå i intimt samband med redogöraransvaret. Bland de frågor, som sålunda i detta sammanhang böra göras till föremål för utredning, må nämnas hittills icke lösta frågor beträffande den statliga revisionsverksamheten, frågan om inrättandet av en särskild lönedomstol samt om uppborrdsmannaansvaret särskilt inom försvarsväsendet. Uppmärksamhet bör jämväl ägnas åt frågan om en förbättrad kameral organisation hos de medelsförvaltande statsmyndigheterna.

Riksräkenskapsverket tillåter sig i detta sammanhang erinra därom, att vissa med den kamerala verksamheten sammanhängande speciella frågor ännu icke erhållit en tillfredsställande lösning. Hit höra vissa av riksdagens revisorer till behandling upptagna avskrivningsfrågor, beträffande vilka riksdagen i skrivelse 1937:311 anhållit om utredning. En annan fråga, varom

tveksamhet synes råda, är spörsmålet beträffande rätten till dröjsmålsränta å enligt avlösningsreglemente utgående kontanta förmåner (Jfr. t. ex. NJA 1940 ref. 5 och kammarrättens årsbok avd. I 1942 ref. 14). I sistnämnda hänseende har statskontoret i underdånig skrivelse den 29 april 1940 angående en av dåvarande arméförvaltningens intendentur- och civila departement till Kungl. Maj:t gjord framställning att få utbetala ränta å traktementsersättning till vissa militära beställningshavare ifrågasatt, huruvida icke genom lagstiftning uttryckligen borde fastslås, att ränta icke skulle utgå å avlösningsmedel eller å i gällande avlösningsreglementen föreskrivna särskilda ersättningar. Här berörda frågor synas med hänsyn till sin beskaffenhet lämpligen böra upptagas till behandling i samband med den föreslagna utredningen.

Med avseende å vad motionärerna anfört beträffande handhavandet av upplysningsverksamheten i tolkningsfrågor vill riksräkenskapsverket — utan att ingå på frågan om det berättigade i den framförda kritiken — uttala den uppfattningen, att denna verksamhet varit av den största betydelse, då det gällt att förebygga felaktiga utbetalningar. Enligt riksräkenskapsverkets förmenande borde emellertid upplysningsverksamheten icke, såsom för närvarande i regel är fallet, begränsas till besvarande av framställda frågor utan inriktas på mera positiva åtgärder. Sålunda borde redan i samband med utfärdandet av författningsföreskrifter på det kamerala området och i allt fall sedan föreskrifterna någon tid varit i tillämpning, klarläggande anvisningar lämnas på de punkter, där tveksamhet beträffande den rätta tolkningen råder eller kan tänkas råda. Dylika tolkningsanvisningar borde — i erforderliga fall i samråd med de myndigheter eller befattningshavare, som medverkat vid författningarnas tillkomst — utarbetas av vederbörande centrala förvaltningsmyndigheter och på lämpligt sätt tillställas de myndigheter och redogörare, som därav kunde vara i behov. Härvid förutsättes, att i erforderlig omfattning samråd med riksräkenskapsverket äger rum.

I detta sammanhang vill riksräkenskapsverket slutligen framställa det önskemålet, att vederbörande — tillkallade sakkunniga m. fl. — redan i samband med avgivande av förslag till bestämmelser vinnlägga sig om att författningstexter givas en så tydlig utformning som möjligt, att framlagda förslag förses med klarläggande motiveringar samt att erforderliga begrepps-förklaringar ej blott angivas i motiven utan även intagas i författningarna.

I detta ärendes handläggning hava, förutom undertecknade, byråcheferna Arvidsson och Andersson samt tillförordnade byråchefen Ehnбом deltagit.
Stockholm den 12 mars 1945.

P. S. RUNEMARK.

ARVID STENSTRÖM.

Bilaga C.

SVENSKA LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND.

Till Riksdagens första lagutskott.

Hos Svenska Landskommunernas Förbunds centralbyrå ha gång efter annan landskommuner beklagat sig över särskilt det under krigsåren tilltagande dröjsmålet med utanordningen av statsbidrag av olika slag. I den

konsulentverksamhet beträffande medelsförvaltning och revision, som bedrivs av förbundet, ha olägenheterna av dessa dröjsmål i en mängd fall kommit klart till synes. Dröjsmålen ha visat sig vara ett mycket allvarligt hinder i förbundets strävanden att åstadkomma en rationell ordning i fråga om landskommunernas medelsförvaltning. Ett senkommet statsbidrag för t. ex. ett skoldistrikt kan innebära, att distriktet nödgas tillgripa tillfällig upplåning utan att denna kan äga rum i den i kommunallagarna föreskrivna ordningen. I andra fall kan det leda till att räkenskaper vid ett årsskifte hållas öppna långt in på det nya året, en anordning, som försvårar eller rentav omöjliggör en effektiv kommunal revision. I landskommunernas budget och räkenskaper tillämpas beträffande statsbidragen allmänt den s. k. kontantprincipen, vilken i detta fall innebär, att statsbidragen bokföras i det års räkenskaper, under vilka de inflyta, icke i det års, till vilket de rätteligen höra. En balansering av statsbidragen skulle för landskommunerna innebära en onödig komplicering. De långa dröjsmålen med statsbidragen framtvunga på grund härav en onödigt tänjbar budgetpolitik. Även om likviditets-svårigheter icke uppstått i någon större omfattning under den rådande högkonjunkturen till följd av försenade statsbidrag, kan detta väntas bli förhållandet i betydande omfattning i ett försämrat konjunkturläge.

Såsom exempel på orimligt långa dröjsmål med statsbidragens utanordnande kan nämnas, att inom vissa län kommunerna icke förrän under 1945 fått till sig utanordnade statsbidragen för bidragsförskottsverksamheten under år 1942. Kommunernas respekt för de statliga myndigheterna och deras sätt att arbeta torde äventyras i säkerligen icke ringa mån av ett sådant förhållande. Det tillskapas en farlig nonchalans, som hittills tagit sig uttryck bland annat på så sätt, att många kommunalmän icke göra sig någon överdriven brådska, när det gäller t. ex. att lämna någon av de många statistiska uppgifter av olika slag, som kommunerna avfordras.

Anledningen till de nuvarande extraordinära dröjsmålen med statsbidragens utanordnande är givetvis krigsårens stora arbetsanhopning hos länsstyrelserna. Men långa dröjsmål kunde i vissa fall förekomma även före kriget. Då dessa dröjsmål ur kommunernas synpunkt äro förknippade med stora olägenheter, har styrelsen övervägt att i skrivelse till Konungen påtala förhållandet i syfte att om möjligt få en bättre ordning till stånd. Då emellertid ett bifall till den av herrar Carlström och Siljeström i första kammaren väckta motionen nr 282 på längre sikt skulle kunna eliminera de påtalade olägenheterna, har styrelsen ansett sig kunna nöja sig med att bringa dessa sina synpunkter till utskottets kännedom.

Stockholm den 13 mars 1945.

Styrelsen för Svenska Landskommunernas förbund

ISRAEL LAGERFELT.

Sixten Larsson.